

آمادگی نظامی به‌ معنای تدارک نیروها و امکانات لازم **اعسم** از **مادی** و **معنوی** برای **روبارویی** با **دشمنان** **موجود** یا **احتمالی**، **تکلیفی** **عقلی** و **نقلی** **است** که **شریعت** **اسلام** بر آن **مهر** **تایید** **گذاشته** است؛ زیرا در **سمایه** **آمادگی** **نظامی** **می** **توان** **امید** **به** **تغییر** **رفتار** **دشمنان** **را** **داشت**؛ **چرا** **که** **دشمن** **به** **سبب** **روحیه** **و** **رویه** **استکباری** **و** **ظالمانه** **خویش** **هرگز** **جز** **در** **سمایه** **زور** **حاضر** **به** **تغییر** **رفتار** **نیست** **و** **هرگاه** **فرصتی** **بیاید** **می‌کوشد** **تا** **ضربات** **کاری** **خویش** **را** **وارد** **سازد**.

در نوشتار حاضر نقش **آمادگی نظامی** در **بازدارندگی** از **اقدامات دشمن** و **اهمیت** **این** **آمادگی** **از** **منظـر** **آموزه‌های** **وحیانی** **تبیین** **شده** **است**.

آمادگی نظامی

اولویت اسلام

تغییر در عقاید و افکار دشمن

بر اساس آموزه‌های قرآن، تغییر در رفتار می‌تواند ریشه در تغییر افکار یا فشاری باشد که از درون و بیرون بر فرد یا نظام یا نهادهی وارد می‌شود؛ زیرا گاه شخص به سبب تغییر در عقاید و شخصیت، رفتارهای خویش را تغییر می‌دهد و گاه دیگر تحت فشار نه تغییر در عقاید و شخصیت، رفتارش را تغییر می‌دهد. بر این اساس، راهبردها و سیاست‌های دفاعی اسلام بر دو حوزه تغییر در عقاید و شخصیت و نیز تغییر در رفتار تحت فشار ساماندهی شده است. از همین رو در اسلام جنگ و جهاد ابتدایی یا وجود ندارد یا

یعنی از طریق بیئات و دلایل و معجزات، به سبب دو عنصر «علو و ظلم» در ساختار وجودی و شخصیتی آنان، هرگز تغییر عقیده و تغییر رفتار نمی‌دهند و به انکار حق و حقانیت می‌پردازند و به جنگ علیه آن می‌روند.(نمل، آیه ۴)

بازدارندگی نظامی اسلام

در این موارد است که نمی‌توان تنها به فعالیت‌های علمی و فرهنگی و ابلاغی و تبلیغی بسنده کرد و به امید تغییر افکار و عقاید و تغییر رفتار به تبع آن، تنها و فقط فعالیت‌های علمی و فرهنگی را اصالت بخشید و از هر گونه رفتار عملی بازدارنده غافل شد؛ زیرا از نظر قرآن، کسانی که اهل «جحد» (انکار) در عین علم و تعقل هستند، کسانی هستند که جز به شمشیر راست نمی‌شوند. اینجاست که برای تغییر رفتار مستکبران و ظالمان برتری جو لازم و ضروری است تا فشارهای عملی مضاعفی بر آنها وارد شود. این همان چیزی است که از آن به بازدارندگی یا بهره‌گیری از

عرصه میدانی خود را نشان دهد تا کارایی لازم در بازدارندگی را داشته باشد؛ چرا که اگر دشمن به قصد آمودن آمادگی اقدامات ایذایی داشته باشد و پاسخی دریافت نکند، این آمادگی هیچ معنای بازدارنده‌ای نخواهد داشت؛ زیرا آمادگی برای آن است که در هنگام نیاز از آن بهره گرفته شود. پاسخ در عین به هر آزمونی که دشمن انجام می‌دهد، به مور آمادگی نظامی واقعی است و دشمن درمی‌یابد که با کوچک‌ترین خطایی ممکن است، خسارات هنگفت و سنگینی را متحمل شود.

آمادگی نظامی

برای تغییر در معادلات سیاسی

قرآن به مسئله آمادگی نظامی اهتمام ویژه‌ای مبذول کرده و با واژگانی چند به این موضوع پرداخته است. از جمله این واژگان می‌توان به واژه‌های «اعداد»، «خذ حذر»، «خذ اسلحه»، «یاط»، «مرابطه»، «صافنات الجیاد»، «تبوی»، «جمعو» و

رسول همتی

مانند آنها اشاره کرد که برای تبیین مفهوم آمادگی نظامی به کار گرفته شده است.

مهم‌ترین تأثیری که قرآن برای آمادگی نظامی بیان کرده است، ایجاد بازدارندگی در دشمن از طریق ایجاد رعب و رهب و ارهاب است (انفال، آیه ۶۰)، زیرا آمادگی نظامی موجب بازدارندگی می‌شود و دشمن به سبب رعب و ترس از ضربه متقابل دست به هیچ خطایی نمی‌زند و از هر گونه درگیری و جنگ حذر می‌کند؛ زیرا ارهاب (ترساندن) دشمن از مهم‌ترین و اساسی‌ترین آثار و برکات آمادگی نظامی است. (انفال، آیه ۶)

اما بر اساس آموزه‌های قرآن، اهداف و فلسفه‌های دیگری غیر از بازدارندگی می‌توان برای آمادگی نظامی برشمرد که از جمله آنها تغییر در معادلات سیاسی است.

سیاست اسلامی به معنای تدبیر امور اجتماعی بر اساس علم و عقلانیت در راستای تحقق سعادت و تأمین آرامش و آسایش دنیوی و اخروی بشر است

و تعالی آن، لازم است که از هر دو قسم هدیه مادی و هدیه معنوی استفاده نمود. در این قسمت توجه شما عزیزان را به چند نمونه از هدایای معنوی جلب می‌کنم:

۱- از جمله موارد «هدیه معنوی» تلاش در راه افزایش معرفت و دانش همسرمان است و برای این منظور شایسته است، معارف الهی و حکمت‌های درس‌آموز را به یکدیگر تعلیم دهیم.

پیامبر اکرم(ص) فرمود: «هیچ هدیه مسلمانی به برادر مسلمانش، بهتر از این نیست که انسان به برادر مسلمان خود، کلمه‌ای حکمت‌آموز، یاد دهد و به آن وسیله بر هدایتش در مسیر حق بیافزاید و یا مانع انکار پیامبر از ناحیه برادر مؤمنش گردد.» (فرهنگ سخنان پیامبر اکرم(ص)، همان ص ۲۶۰)

۲- یکی دیگر از مصادیق «هدیه معنوی» عطر و

بایدهای روابط همسران

جلب محبت با هدیه

و بچه‌هایمان هدایایی خیرداری نماییم.

رسول خدا(ص) فرمود: «وقتی یکی از شما

مسافرت رفت، هنگام بازگشت، برای خانواده خود، هدیه‌ای تهیه کند، حتی اگر آن هدیه، قطعه سنگی باشد».

با هدیه سفر، این پیام را به همسر خود می‌رسانی که من در روزهای دوری از تو، همیشه به فکر تو بودم، من هرگز تو را فراموش نکردم و همین پیام است که برای همسر تو، بسیار بارزش می‌باشد و به او آرامش

داده و آثار رضایت‌مندی در او ظاهر می‌شود.

سعی و تلاش کن تا همسرت در زندگی احساس کند که همه زمان‌ها به یاد او هستی و او را دوست داری و هدیه دادن یکی از بهترین روش‌های شناخته شده برای این هدف می‌باشد. (برگرفته از همسر دوست‌داشتنی، مهدی خدایمان آرامی، ص ۲۴-۲۵)

هدیه معنوی

برادر و خواهر گرامی، این نکته نیز قابل تأمل است که هدیه منحصر در هدایای مادی نیست، بلکه شاید مهم‌تر از آن نوعی از هدیه است که به آن «هدیه معنوی» می‌گویند.

برای استحکام پیوند خانوادگی و بالندگی و رشد

معارف

Maaref@Kayhan.ir

www.kayhan.com

مهم‌ترین تأثیری که قرآن برای آمادگی نظامی بیان کرده است، ایجاد بازدارندگی در دشمن از طریق ایجاد رعب و رهب وارهاب است؛ زیرا آمادگی نظامی موجب بازدارندگی می‌شود و دشمن به سبب رعب و ترس از ضربه متقابل دست‌به‌هیچ خطایی نمی‌زندو از هر گونه درگیری و جنگ حذر می‌کند.

و سیاست اسلامی می‌بایست به گونه‌ای سامان یابد که معاش و معاد مردم بدان تأمین گردد، از این رو تأمین امنیت و آرامش برای تحقق آسایش و رفاه در درجه اول اولویت‌های نظام اسلامی قرار می‌گیرد و دولت اسلامی بر خود فرض می‌داند تا با بهره‌گیری از همه امکانات مادی و معنوی و منابع انسانی و غیر انسانی، امنیت را تأمین کند؛ زیرا دو مولفه خویشی‌ها چیزی جز آرامش و آسایش نیست. بر این اساس، برای تحقق آرامش و امنیت لازم است تا از قوه دافعه و غضب برای دفع هسر گونه تعرض و ایجاد ناامنی استفاده شود. این بدان معناست که آمادگی نظامی به عنوان نمونه تقابل مولفه‌های تأمین‌کننده آرامش و امنیت ضروری است.

با تحقق آمادگی نظامی به شکل کامل و جامع این امکان وجود دارد که رفتارهای دشمن تحت تأثیر آمادگی تغییر کند و در عرصه‌های دیگر خود را نشان دهد. سیاست‌گذاری دشمنان در هنگام تحقق آمادگی نظامی به گونه‌ای خواهد بود که از هر گونه تعرض مستقیم و غیرمستقیم نسبت به نظام اسلامی پرهیز می‌کنند. بنابراین تأثیر آمادگی نظامی را نباید تنها نباید در حوزه عمل نظامی دشمن و تغییر رفتار در این حوزه ارزیابی و محدود کرد، بلکه بر اساس آموزه‌های قرآن، این آمادگی نظامی می‌تواند در عرصه

عامل تغییر رفتار دشمن

سیاسی موجب تغییر رفتار دشمن شود و دشمنان به خود اجازه ندهند تا متعرض چیزی شوند که سعادت امت اسلام را با خطر مواجه می‌سازد.

از آنجا که اقتضای آمادگی نظامی، هوشیاری و آمادگی در همه عرصه‌ها، از اقتصادی و سیاسی و امنیتی و فرهنگی و مانند آنها است، به طور طبیعی دشمن نمی‌تواند رفتاری نادرست داشته باشد که به سعادت امت ضربه وارد می‌کند و آرامش و آسایش آنان را سلب می‌نماید. چنین رفتاری موجب می‌شود تا هر گونه سیاست دشمن یا شکست مواجه شود و دشمن به اهداف خویش نرسد.(نساء، آیه ۱۰۲)

آمادگی نظامی

عامل شکست هیمنه دشمن

دشمنان دارای نظام سیاسی خاص خود هستند که بر اساس هستی‌شناسی و جهان‌بینی خاص خودشان سامان یافته است. در حقیقت دشمنان اسلام، دارای گفتمانی هستند که براساس آن نظام‌سازی و دولت‌سازی و جامعه‌سازی و نهادسازی

هدیه همسرت، در واقع او را عزیز و گرامی داشته‌اید و از طرفی خود نیز رفتار بزرگوارانه و مهربانانه‌ای به نمایش گذاشته‌اید و این‌گونه رفتار بسیار ارزشمندتر از خود هدیه است.
به عیارت دیگر، لبخند و رضایت و رفتار بزرگ‌شمسرت، بزرگترین هدیه‌ای است که به همسرتان تقدیم می‌نمایید. (فرهنگ سخنان امام حسین(ع) ص ۲۶۴)

۲- نکته دیگر این است که برای تهیه هدیه لازم نیست آدمی خود را بیش از حد به تکلف و دردرس بیاندازد. آن اندازه که برای شما مقدور است و با کوشش متعارف و معقول قابل دسترسی است، کفایت می‌کند.

۳- مورد مهم دیگر آن است که هیچ‌گاه نباید هدیه را پس گرفت. در روایات از این رفتار به خوردن استفراغ خود تعبیر شده است.(فرهنگ سخنان پیامبر اکرم(ص) ص ۱۰۰۰ و میزان‌الحکمه ج ۲ ص ۱۰۳۹)

۴- مورد دیگر که حتی‌الامکان رعایت آن بسیار مناسب است، اینکه هدیه‌های تدارک نمایید که همسرتان آن را دوست دارد.

۵- از جمله آداب هدیه این است که سعی کنید هدیه‌ای تهیه نمایید که در شأن و حتی بالاتر از شأن همسرتان باشد. در قرآن کریم می‌خوانیم:
«و انا خیمت بخیه فیحیوا باحسن منها او دوها» هرگاه شما را درود و سلامی گفتند، در پاسخ آنها درودی از آن و یا حداقل همان را بازگو کنید».(نساء/۸۶)

علامه طباطبایی(ره) در ذیل آیه می‌فرماید:
واژه تحیت به معنای سلام و صلح است، اما مطابق روایات، این واژه شامل تحفه و هدیه نیز می‌شود. (المیزان ج ۵ ص ۵۳)

انس نقل می‌کند: من پیش امام حسین(ع) بودم، همان موقع خدمتکاری آمد و یک دسته ریحان به آن حضرت تعارف کرد. امام در پاسخ به او فرمود: تو در راه خدا آزاد هستی. عرض کردم، یک دسته ریحان آن قدر ارزش ندارد که او را آزاد نمایی. حضرت همان

آیه ۸۶ سوره نساء را تلاوت فرمود: «هرگاه شما را درود و سلامی گفتند، در پاسخ آنها، درودی بهتر از آن و یا حداقل همان را بازگو کنید».

سپس اضافه نمودند که جواب تعارف او، این بود که وی را در راه خدا آزاد کنم.

(فرهنگ سخنان امام حسین(ع)، محمد دشتی، ص ۷۸)

آثار و نتایج هدیه دادن

بر اساس احادیثی که از جانب اهل بیت(ع) نقل شده، رسم هدیه دادن به یکدیگر، برکات و نتایج بسیاری را در پی دارد. در پایان این فصل، به بخشی

از این دستاوردها به طور خلاصه، اشاره می‌شود:
۱- هدیه‌دادن، دوستی و محبت می‌آورد.

۲- برادری و رفاقت را حفظ می‌کند.

۳- کلید کارگشایی امور است.

۴- بدهی‌ها و شرکای زیادی را از انسان دور می‌سازد.

۵- دشمن‌ها و کینه‌های نفوذ کرده در دل‌ها و سینه‌ها را از بین می‌برد.

۶- هدیه در واقع نوعی گرمای داشتن و احترام قائل شدن طرف مقابل است.

(خصال ج ۱ ص ۷۷ و میزان‌الحکمه ج ۲ ص ۱۰۳۹ و غرر‌الحکم ج ۲ ص ۵۸۰ و فرهنگ سخنان پیامبر اکرم(ص) ص ۱۰۰۰ و عبون‌الخبرالراج ج ۲ ص ۱۱۳۵)

بخشی از آداب هدیه:

۱- آقا و خانم، هدیه را با رضایت کامل و طیب خاطر و بدون هیچ‌گونه اعتراض و شکایتی، باید پذیرفت؛ کم باشد یا زیاد، ارزان باشد یا گران، مطابق میل و رغبت باشد یا برخلاف آن، زیرا شما با پذیرش

صفحه ۸
شنبه ۲۸ دی ۱۳۹۸
۲۲ جمادی الاول ۱۴۱۱ - شماره ۲۳۳۸۴

www.kayhan.com

چراغ راه

ضرورت تفقه در دین و تعقل درباره خدا
قال‌الامام علی(ع): «ولا تكونوا کجفاه‌الجاهلیه، لافی‌الدین یفقهون و لا عن‌الله یعقلون»

امام علی(ع) فرمود: و مانند مستکبران زمان جاهلیت (پیش از مبعوث شدن پیامبر اکرم(ص) نباشید، که (آنان) نه در دین و شریعت کنجکاو برای شناخت می‌کردند، و نه برای شناختن خدا عقل خود را به کار می‌بردند.^(۱)

۱-نهی‌البلاغه، خطبه ۱۶۶

حکایت خوبان

الگوی اخلاص در نماز

روزی دو شتر بزرگ و چاق برای رسول خدا(ص) هدیه آوردند. حضرت به اصحاب خود فرمود: آیا کسی هست در میان شما که دو رکت نماز بخواند و در قیام و رکوع و سجود و وضو و خشوع اهتمام به امور دنیا نداشته و در قلب او فکر دنیا نبوده باشد تا من یکی از دو شتر را به او بدم؟ کسی جواب نگفت. او فکر دنیا نبوده باشد تا من یکی از دو شتر را به او نداد مگر علی‌بن‌ابی‌طالب(ع). کسی جواب او را نداد مگر رسول‌الله ص که در آن نماز تا آخر چیزی برخواست و عرض کرد یا رسول‌الله من می‌خواهم و از اول نماز تا آخر چیزی از دنیا به خاطرم راه نداده فکر دنیا را نمی‌کنم.

رسول خدا(ص)، بخوان. علی(ع) نماز را خوانده و تمام کرد. جبرئیل نازل شد و عرض کرد یا رسول‌الله! یکی از دو شتر را به علی بده. رسول خدا: من با علی شرط کرده بودم چیزی از دنیا به قلبش راه ندهد ولی علی در سلام نماز به خاطرش آورد من کدام یکی را بگیرم بزرگش را یا چاقش را جبرئیل، یا محمد خواندم می‌فرماید که علی فکر می‌کرد بزرگ را بگیرم یا چاق را گرفتم قربانی کنم و در راه خدا صدقه بدم و این فکر علی در سلام نماز برای خدا بوده، نه برای دنیا. رسول خدا یک شتر از آن دو شتر را به علی(ع) داد.^(۱)

۱- مناقب ج ۱، ص ۳۰۲

پرسش و پاسخ

محاسبه کارهای خیر ترک‌کنندگان نماز

پرش:

در آموزه‌های دین اسلام آمده است که قبولی اعمال نیک انسان در گرو قبولی نماز است حال سوال اصلی این است که پاداش و اجر فرد ترک‌کننده نماز که کارهای خیر زیادی هم انجام داده است اعم از اینکه کافر باشد یا مسلمان در دادگاه عدل الهی چگونه محاسبه می‌شود؟ پاسخ:

در ابتدا باید گفت، هر رفتار خوبی بدون سودمندی نیست، البته بعضی پاداش‌ها در همین دنیا داده می‌شود به‌طوری که گشایش‌ها و یا نعمت‌هایی در زندگی او سرازیر می‌شود و یا بلاهایی از او دفع می‌شود و در قیامت نیز حتی برای کافران عذاب جهنم درای مراتب مختلف است و برای کافرانی که خدمتای داشته‌اند از تخفیف مجازات بهره‌مند خواهند شد، جهت توضیح بیشتر نیز به این چند نکته می‌توان اشاره کرد:

۱- افرادی که به خدا و آخرت ایمان دارند، طبعاً هیچ عملی را به منظور بالا رفتن به سوی خدا انجام نمی‌دهند و چون به این منظور انجام نمی‌دهند قهراً سیر و سلوکی از آنها به سوی خدا و عالم آخرت صورت نمی‌گیرد؛ پس طبعاً آنها به سوی خدا و ملکوت اعلی بالا نمی‌روند و به بهشت نمی‌رسند؛ یعنی به مقصدی که به سوی آن رفته‌اند، به حکم آنکه نرفته‌اند، نمی‌رسند

و این امر منافاتی با عدل الهی ندارد. (المیزان، ج ۱۸، ص ۳۳۹)

۲- غیر مسلمانانی که به خدا و آخرت ایمان دارند و عمل خیر به قصد تقرب به خداوند انجام می‌دهند، به موجب اینکه از نعمت اسلام بی‌بهره‌اند، طبعاً از مزایای استفاده از این برنامه الهی محروم می‌مانند؛ از اعمال خیر آنها آن اندازه مقبول است که با برنامه الهی اسلام منطبق است، مانند انواع احسان‌ها و خدمت‌ها به خلق خدا، اما عبادات مجعوله که اساسی ندارد طبعاً ناقبول است و یک سلسله محرومیت‌ها شامل حال آنها می‌شود.

راوی می‌گوید از امام صادق(ع) در خصوص آیه شریفه‌ای که می‌فرماید: «ومن یکفر بالله فقد حبط عمله و هو فی‌الآخره من‌الخاسرین» هر کس که ایمان کافر نشود به تحقیق عملش نابوده شده و او در آخرت از زیانکاران است، (مانند-۵) سوال کردم آن حضرت در پاسخ فرمود: «ترک‌المصلأ‌الذی اقر به.» ترک کردن نماز است، چنان نمازی که به آن اقرار کرده است.

(بحار‌الانوار، ج ۷۶، ص ۲۱۹)

در خصوص افراد غیرمسلمان نیز هرچند اعمال خیر فراوانی به قصد تقرب به خدا انجام دهند، اما وقتی که حقایق اسلام بر آنها عرضه شود، تعصب و عناد بورزند و انصاف و حقیقت‌جویی را کنار بگذارند، تمام آن اعمال خیر، هدر است، همان‌گونه که خداوند متعال فرموده است:«مثل‌الذین کفروا ببرهم اعمالهم کرماد اشتدت به‌الریح فی‌یوم عاصف لا یقدرون کم‌سوا علی‌شء ذلک‌هو‌الضلال‌البعد» اعمال کسی که به پروردگارشان کافر شدند، همچون خاکستری است در برابر تندباد در روز طوفانی! آنها توانایی ندارند کمترین چیزی از آنچه را انجام داده‌اند، به دست آورند. و این همان گمراهی دور و دراز است (ابراهیم- ۱۸)

۳- آیات و روایاتی که دلالت می‌کند اعمال منکران نبوت یا امامت و یا ترک‌کنندگان نماز مقبول نیستند، ناظر به آن است که آن نکرها از روی عناد و لجاج و تعصب باشد؛ اما انکارهایی که صرفاً عدم اعتراف است و منشأ عدم اعتراف هم قصور است نه تقصیر، مورد نظر آیات و روایات نیست. این‌گونه منکران از نظر قرآن کریم، مستضعف و «مرجون لاسر الله» به شمار می‌روند و همان‌گونه که خداوند متعال فرموده: «ولیک‌ مرجون‌ لاسر‌ الله‌ اما‌ یعذبهم‌ و اما‌ یتوب‌ علیهم» به فرمان خدا واگذار شده‌اند (و کارشان یا خداست) یا آنها را مجازات می‌کند و یا توبه آنان را می‌پذیرد. (التوبه- ۱۰۶)

سلوک عارفانه

تمامی اقشار ملت،

نیاز به تربیت و تزکیه الهی دارند

(بدان‌ای سالک‌ راه‌ خدای) جمهوری‌اسلامی‌ محتاج‌ به‌ تربیت‌ و تزکیه‌ است. تمام‌ فشرهای‌ ملت‌ ما و همه‌ ملت‌ها، احتیاج‌ به‌ تربیت‌ و تزکیه‌ دارند، احتیاج‌ به‌ تعلیماتی‌ که‌ از ناحیه‌ انبیا آمده‌ است(را) دارند...

تنها راه تربیت و تعلیم راهی است که از ناحیه وحی و مره می‌ه عالم «رب‌العالمین» (است). تنها راه آن راهی است که از ناحیه حق تعالی ارانه می‌شود، و آن تذهیبی است که با تربیت الهی به وسیله انبیا، مردم آن تربیت می‌شوند. و آن علمی است که به وسیله انبیا بر بشر عرضه می‌شود، و آن علمی است که انسان را به کمال مطلوب خودش می‌رساند.^(۱)

۱- صحیفه‌لام‌خمینی(ره)، سخنرانی‌ مورخ ۱۸ ماه‌ ۱۳۵۹

صفحه معارف روز های: شنبه ،یک‌شنبه
سه‌شنبه و پنج‌شنبه منتشر می‌شود
تلفن‌های مستقیم: ۲۳۹۴۱۹۹۱ – ۲۳۲۰۲۲۲۱
Maaref@kayhan.ir